

„Marcová - Gregorská zima“

Marcové slnko patrí k najočakávanejším, ale i najohováranejším v roku: všetci o ňom tvrdia, že má krátke ruky, ale aj dlhý kabát, tiež že chladí od nôh a chytá dokonca ľudí štipľavo za palce. Presviedčajú o tom najpopulárnejšie marcové pranostiky, v ktorých nám dedovia poslali varovanie, aby sme napriek radosti z príchodu "úradnej jari" kožuchy ešte celkom neodkladali.

V marci sa u nás ešte môžu vyskytnúť, hlavne vo vyšších nadmorských výškach, nepríjemné snehové kalamity. Podľa K. Pejmla sa silné sneženie objavuje v marci dokonca častejšie ako v novembri alebo decembri. Marcový sneh je teda u nás pomerne častým, ale nevítaným hosťom. Približne začiatkom druhej pentády, ale hlavne v tretej pentáde mesiaca vplyvom vpádov studeného vzduchu od severu. Často ide o vlhký morský vzduch prinášajúci za veterného počasia nepríjemné silné snehové prehánky. Upozornenie našich predkov, že zima ešte aj v marci žije, potvrdzuje i výskyt obáwanej *gregorskej zimy*, ktorá prichádza s 50 % pravdepodobnosťou okolo 12.3. so všetkým, čo k zime patrí: ľadom, snehovými fujavicami a závejmi. Predkovia v gregorskej zime nevideli vážnejšiu hrozbu, sneženie v marci skôr vítali. Prízvukovali: „*Lepšie je byť v marci od hada uštipnutý ako slnkom zohriaty*“, pričom pikantnejšia verzia vraví, že: „*Radšej v marci vidieť huňatého vlka ako vyzlečeného chlapa*.“ Pekný a výrečný je veršík: „*Lepšie keď ťa zima chveje, než marcovo slnko hreje*.“ Mnohí dodávali: „*Marcový sneh zaorať, to je ako keď dobre pohnojiš*.“ Alebo aj „*Keď je na Gregora ešte mnoho snehu na poli, ten sa skoro roztopí a jar rýchlo prichodí*.“ či „*Na svätého Gregora idú lady do mora a bociany od mora*.“ , „*Na svätého Gregora každý sedlák leňoch je, ktorý neorie*.“

I keď nám marcová zima ešte vyštípe líca, tento mesiac obsahuje aj prívetivejšie obdobie: *jozefskomariánske oteplenie*. To prichádza s pravdepodobnosťou až 70 %. Jozef (19.3.) nás pozve na slnko: „*Keď Jozef kožuch odkladá, bude dobrá úroda*.“ Alebo „*Jozef s Máriou (25.3.) zimu zabijú*“, Panna Mária (25.3.) „*pričinnivo lastovičky zo zásterky povypúšťa*“, „*Jaro zvestuje Zvestovanie, ale zimu ešte nevyháňa*“, „*Na Matku boží sa má siať zboží*.“

Pri našom hodnotení priemernej dennej teploty vzduchu sme sa zamerali na obdobie posledných dvadsiatich rokov od 1.3.1991 do 31.3.2010 z klimatologických staníc:

Bratislava- letisko 133 m n.m.

Hurbanovo 115 m n.m.

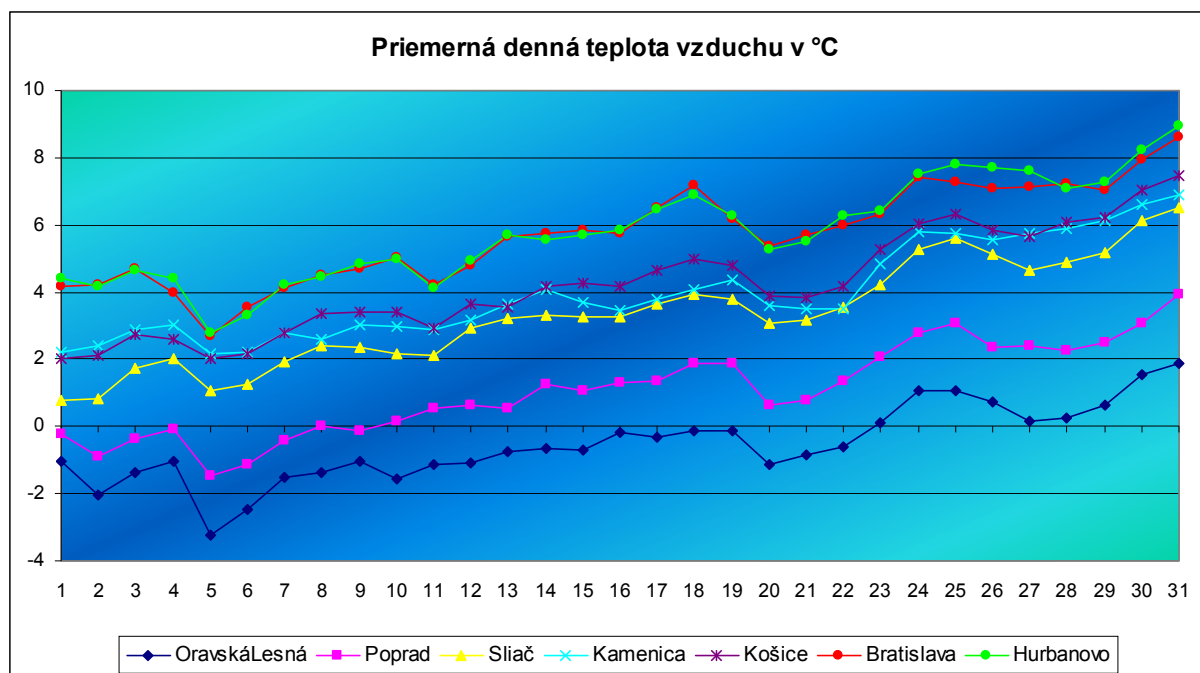
Sliač 313 m n.m.

Oravská Lesná 780 m n.m.

Poprad 694 m n.m.

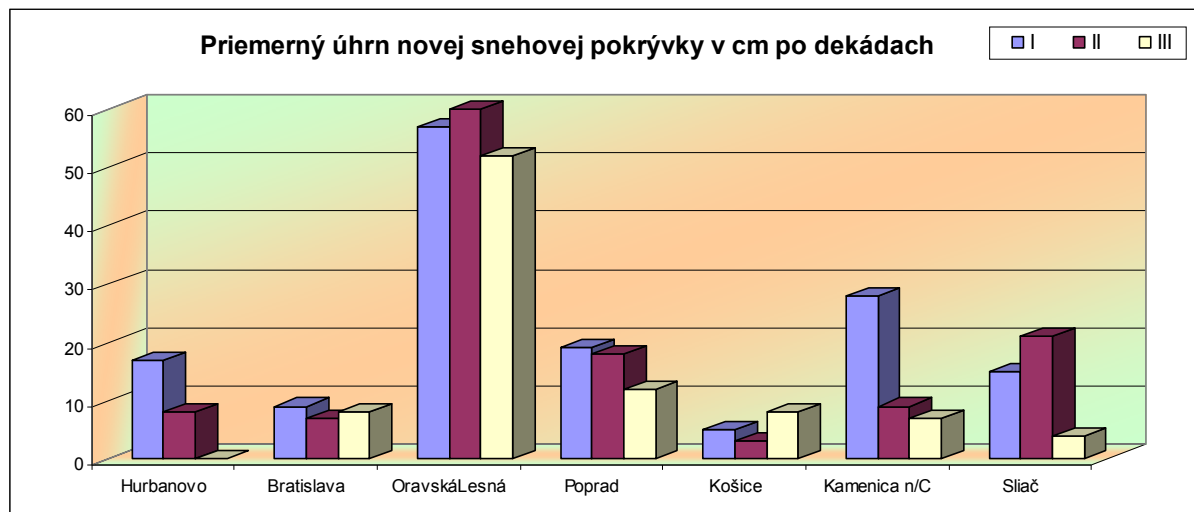
Košice- letisko 230 m n.m.

Kamenica nad Cirochou 176 m n.m.



Z nášho zhodnotenia vyplynulo, že sa obávaná gregorská zima na sledovaných staniach vyskytla s časovým posunom 6 dní, teda až 18.3. a trvala do 20.3. na východe, v Košiciach a v Kamenici nad Cirochou až do 21.3. Gregorská zima – obávaný čas neskorej zimy, má niekoľko predskokanov – čiže dní, ktoré mrazivú Gregorovu povest' potvrdzujú. Jedným z nich je aj Tomáš, o ktorom známa pranostika prezrádza: „Zima, ktorú Tomáš nesie, ešte dlho nami trasia.“ Tento predskokan sa v sledovanom období vyskytol už koncom prvej pentády. Po 20.3. nastáva postupne otepľovanie, tzv. jozefskomariánske oteplenie (19.3. – 25.3.) To potvrdzuje pranostiky: „Jozef – základ jari.“ či „Jozef s Máriou (25.3.) zimu zabijú.“

Na zhodnotenie snehovej pokrývky sme spracovali údaje za mesiac marec v rokoch 1991 – 2010.



Za posledných 20 rokov najviac novej snehovej pokrývky napadlo v prvej dekáde, vo vyšších nadmorských výškach v druhej dekáde (Oravská Lesná a Sliač). To potvrdzujú aj pranostiky o gregorskej zime. Najvyšší úhrn novej snehovej pokrývky pripadol v priemere na koniec prvej dekády.

Aj keď je z astronomického hľadiska 21. marec prvý jarný deň, skutočná meteorologická jar začína oveľa neskôr. Pre meteorologickú jar je typická likvidácia prevládajúceho vysokého tlaku vzduchu a zosilnenie cyklónálnej činnosti nad pevninou stredných zemepisných šírok a nástup prevládajúceho prúdenia zo západného kvadrantu. Táto situácia obvykle nastáva koncom marca. To korenšponduje aj s pranostikou viažúcou sa na 31.3. „*Na svätého Albína skončila sa už zima.*“ Iná zasa hovorí: „*Marec – za kamna vlezím, apríl – ešte tam budem.*“ Takže na skutočnú jar si ešte musíme počkať.